

**ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ“**

Габриел Росенов Русев

**РАЗПОРЕДИТЕЛНОТО ЗАСЕДАНИЕ ПО
НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС**

**АВТОРЕФЕРАТ
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в област на висше образование 3. Стопански, социални и
правни науки, професионално направление – 3.6. Право,
докторска програма „Наказателен процес“

Научен ръководител:
Доц. д-р Екатерина Салкова Гетова

Пловдив
2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	5
II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	10
III. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД	11
IV. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.....	28
V. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА	32

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на изследването

Актуалността на дисертационното изследване преди всичко се обуславя от липсата на цялостно монографично изследване на въведеното в НПК от 2017 г. открито разпоредително заседание. Съществуват изследвания и разработки по тази тема, но те са повече с практическа насоченост и от написването им са изминали повече от седем години. За това анализирането на проблемите на разпоредителното заседание пред първата инстанция по дела от общ характер е фундаментално и наложително. Претенцията за актуалност и изследването му с настоящата дисертация може да бъде оценено като един от нейните теоретични приноси моменти. В хода на изследването са засегнати дискуссионни и спорни теоретични мнения и практически проблеми, като едни от тях са подкрепени, други отхвърлени със съответната авторска аргументация и съдебна практика. Необходимостта от самостоятелно и научно изследване на този институт се обуславя и от създадените проблеми при неговото практическо приложение. Съществуват трудности и противоречие при практическото разглеждане на разпоредителното заседание. Съществена част от съдебната практика неправилно констатира наличието на най-важният въпрос, който подлежи на обсъжда в разпоредителното заседание – допуснато ли е отстранимо съ-

ществено процесуално нарушение, с което се постига обратния ефект на целта на разпоредителното заседание – вместо бързина, забавяне разглеждане на делото и от там нарушаване принципа за разглеждане на делата в разумен срок. Независимо, че същият е бил обект на изследвания, непрекъснатите промени в НПК, противоречивата съдебна практика и различните теоретични мнения, налагат цялостен поглед върху откритото разпоредително заседание. Изследването е навременно и цялостно. Дългогодишният практически опит на автора на настоящото изследване по приложението на разпоредителното заседание по дела от общ характер в първа инстанция предоставя възможността и за практическа насоченост на направените изводи и предложения за други научни спорове.

2. Цел и задачи на изследването

Задачите на настоящото изследване е да даде цялостна представа за откритото разпоредително заседание по дела от общ характер в първата инстанция и да даде гласност на значението му не само от теоретична гледна точка, но и при практическото му приложение. В дисертацията са посочени различни предложения за промени в актуалното законодателство, подкрепени с трайна и установена съдебна практика.

Целта на труда е научно изследване на разпоредителното заседание в първа инстанция по дела от общ характер. Подроб-

ното анализиране на случаите, в които изначално е неприложим института на откритото разпоредително заседание. Посочване на пропуските в законодателната уредба на разпоредителното заседание, за което са дадени множество предложения за законодателни изменения.

3. Обект и предмет на изследването

Обект на дисертационния труд е анализиране на откритото разпоредително заседание в първа инстанция по дела от общ характер.

Предмет на изследването е цялостен преглед на разпоредителното заседание и неговите особености при така формулираната законова регламентация. Представянето му в общотеоретичен и практически план. Направен е пълен исторически анализ на разпоредителното заседание. Разгледана е същността на разпоредителното заседание от теоретична страна и правните последици при неговото практическо приложение. Обсъдени са поотделно всички въпроси, които подлежат на обсъждане в разпоредителното заседание по чл. 248 от НПК. Обърнато е специално внимание на основният и най-важен въпрос, който се обсъжда в разпоредителното заседание – има ли на досъдебното производство допуснати отстраними съществени процесуални нарушения, които нарушават процесуалните права на обвиняемия, пострадалия или неговите наследници. Анализиран е ре-

дът, по който се провежда разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Обсъден е контролът, който се извършва от въззивната инстанция върху проведеното разпоредително заседание. Разгледани са случаите, в които изначално е ограничено приложението на разпоредителното заседание. Анализирани в провеждането на диференцираните процедури предвидени в НПК след провеждането на разпоредителното заседание.

Изследването е насочено единствено към задължителното разпоредително заседание по дела от общ характер, по които е внесен обвинителен акт в съда. Причина за това е, че спецификите и съществените проблеми на съдебната практика и доктрината са именно при провеждането на откритото разпоредително заседание в съдебното производство пред първата инстанция по дела от общ характер.

Независимо от многото промени в правна уредба на разпоредителното заседание в исторически план, към настоящият момент липсва цялостно изследване на този първи етап от съдебното производство пред първата инстанция.

4. Методи на изследване

За постигане задачите на дисертационни труд са използвани характерни методи приложими в правната доктрина като анализ, сравнение, описание, синтез, обобщение, индуктивният и

дедуктивният метод и метод на историческия анализ. Приложени са методите на нормативно, езиково, логическо, систематическо и сравнително тълкуване.

5. Извън предмета на изследването

Предметът на изследването се фокусира върху същността на института и възникналите от приложението му теоретични спорове и практически проблеми. Причините за това са следните:

Специфичните основания за разглеждане на дела от частен характер в съдебно заседание, при които не се провежда открито разпоредително заседание, заслужават самостоятелно изследване.

Провеждането на закрито разпоредително заседание по друг вид съдебни производства – мерки за неотклонение и други мерки за процесуална принуда, контрол на действия по разследването извършени от органите на досъдебното производство при осъществяване на някои способности за събиране на доказателства, контрол за връщане на вещественни доказателства, производства по реда на чл. 306, ал. 1 от НПК, събиране на гласни доказателствени средства пред съда, съдебен контрол при прекратяване и спиране на наказателното производство, производство пред въззивна и касационна инстанция и др., разкриват редица важни и специфични особености, за които към настоящия момент липсва цялостно изследване, и които са достойни за самостоятелен труд.

6. Практическо значение на изследването

Значението на изследването има отношение за законодателството, за правоприлагането и за инициране на дискусия. За законодателството са направени редица предложения за законови изменения *de lege ferenda* с оглед преодоляване на празноти и вътрешни противоречия. За правоприлагането чрез анализа и детайлното обсъждане на разпоредбите на разпоредителното заседание се цели усъвършенстване на съдебната практика. За инициране на дискусия са предложени разрешения на проблеми в законодателната и правната доктрина, в резултат на което да се повдигнат научни спорове и подобряване на правоприложната практика.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е изготвен при съобразяване с нормативните изисквания и е в обем от 167 страници. Състои се от заглавна страница, съдържание, увод, четири глави, заключение и библиография. Всяка от главите е разделена на раздели и точки. За по-голяма яснота някои от разделите са с отделни точки. Посочени са 191 бележки под линия. Използваната литература включва 129 източника.

III. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В увода на дисертационното изследване се изяснява актуалността и значимостта на проблематиката на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изложени са аргументи от необходимостта от самостоятелно изследване на разпоредителното заседание. Посочени са предметът, целите и задачите на дисертационното изследване. Разгледано е разпоредителното заседание като процесуална гаранция за спазване процесуалните права на обвиняемия, пострадалия или неговите наследници.

ГЛАВА ПЪРВА

Глава първа е посветена на историческия преглед и правната същност на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер.

В първа точка е направен исторически преглед на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изследвано е законодателството на разпоредителното заседание по всички отменени процесуални закони – ЗУС от 1897 г., НПК от 1952 г., НПК от 1974 г., и действащият НПК от 2005 г. Обсъдена е същността и значението на разпоредителното заседание като правен институт и самостоятелен стадий на наказателния процес. Акцентирано е върху основните разлики в отменените процесуални закони. С детайли са посочени възможностите на

прокурора и съдът разглеждащ делото като първа инстанция за извършат проверка за допуснати отстраними съществени процесуални нарушения. Обсъдени са правомощията на въззивната и касационната инстанция относно проверката за процесуални нарушения допуснати в досъдебното производство. Посочено е, че в първия български процесуален закон – ЗУС не е била предвидена възможност за извършване на проверка в съдебна фаза на процеса по дела от общ характер в първа инстанция, за допуснати отстраними съществени процесуални нарушения и връщане на делото във фазата на предварителното производство. Уредено е правото на прокурора по чл. 284 от ЗУС да поиска допълнителни сведения или да върне делото да доразследване със задължителни указания за извършване на действия по разследването. Изследвано в правомощието на съда посочено в разпоредбата на чл. 371 ЗУС за признаване за необходимо да спре за късо време разглеждането на делото, за да събере допълнителни сведения, като след като се съберат тези сведения, заседанието продължава след онова действие, при което то е било спряно, като съдиите могат да искат подновяването на някои действия или извършването на съдебното следствие от самото начало. Изследван е вторият български процесуален закон – НПК от 1952 г. и възможността предвидена в него прокурора да върне делото за допълнително разследване при непълнота на следствието или дознанието по чл. 159 б. „Б“ от НПК от 1952 г., както и задължението на съ-

дията – докладчик по чл. 162, чл. 164 и чл. 165 от НПК от 1952 г. за връщане на делото на прокурора за доразследване с указания за извършване на конкретни действия, които трябва да се извършат. Изследвана е възможността за прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора и са посочени отделните основания за това. Изследвани са по-големите възможности предвидени в НПК от 1974 г. за връщане на делото на прокурора от съда в отделните стадии на съдебната фаза на процеса – в подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание и в съдебното заседание на първа инстанция. Обсъдени са възможностите за връщане на делото на прокурора в действащия НПК от 2005 г. в първоначалната му редакция в етапите на подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание и съдебно заседание. Обсъдени са правомощията на въззивната и касационната инстанция при констатиране отстраними съществени процесуални нарушения.

Във втора точка е обсъдена правната същност на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изяснено е, че разпоредителното заседание е създадено с цел ускоряване и бързина при разглеждане на делото в първата инстанция, като е въведена преклузия срещу многократното връщане на делата на досъдебната фаза на процеса от всяка съдебна инстанция. Даден е отговор на основните цели и задачи на въведеното открито разпоредително заседание на първа инстан-

ция – да се провери от съда в открито съдебно заседание, имали допуснато на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуални правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия, на пострадалия или на неговите наследници. Обсъдени са възможностите за разглеждане на делото в разпоредителното заседание, редът и начинът на провеждането му. Посочени са въпросите, които се обсъждат в разпоредителното заседание и е акцентирано върху основният подлежащ на обсъждане въпрос. Обсъдена е възможността за контрол от въззивната инстанция върху проведеното разпоредително заседание. Посочени са възможностите за провеждане на диференцирани процедури незабавно след провеждане на разпоредителното заседание. Направен е опит за отговор на важни практически въпроси, създали проблем в практиката, като е посочена трайна съдебна практика. Посочено е в кои случаи изначално е ограничено приложното поле на разпоредителното заседание, като е изяснено в кой момент се извършва преценката за наличие на отстраними съществени процесуални нарушения.

ГЛАВА ВТОРА

В глава втора са обсъдени въпросите, които се обсъждат в разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер.

Разгледани самостоятелно и отделно въпросите, които се обсъждат в разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер и правните последици, които настъпват при неговото приложение. Съществено внимание е обърнато на фундаменталния въпрос обсъждан в разпоредителното заседание – допуснато ли е на досъдебното производство остранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия, на пострадалия или на неговите наследници. Анализирани са проблемите и съдебната практика на българските съдилища и са предложени възможни практически разрешения.

В точка първа е изследван въпросът подсъдно ли е делото на съда. Посочено е, че тази проверка обхваща преценката за родовата, местната и функционалната подсъдност. Приложими са общите правила за подсъдността на наказателните дела по чл. 35 и следващите от НПК. Посочени са правомощият на съдебният състав в разпоредително заседание за обсъждане и съблюдаване подсъдността на делото. Обсъдена са възможните хипотези при родово или местна неподсъдност на делото. Изслед-

вана е съдебната практика при разглеждане на делото от друг различен от родово или местно компетентния съд.

В точка втора са разгледани основанията за прекратяване или спиране на наказателното производство в разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изследвани са различните основания за прекратяване на наказателното производство както се съдържат в чл. 250, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК. Анализирани са основанията за спиране на наказателното производство от първоинстанционния съд в разпоредително заседание както се съдържат в чл. 251, ал. 1 от НПК. Разпоредбата препраща към част от общите основания за спиране на наказателното производство по чл. 25, ал. 1 от НПК. Подчертано е, че първо по време се извършва проверката за наличие на основание за прекратяване на наказателното производство, след което се извършва проверка за наличие на основание за спиране на производството. Посочен е съдебният акт, с който се прекратява или спира наказателното производство и възможностите за извършване на контрол от въззивната инстанция.

В точка трета са изследвани въпросите свързани с допуснато на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия, на пострадалия или на неговите наследници. Обсъжда се тезата, че окончателната проверка за допуснато отстранимо съществено процесуално нарушение

се извършва в разпоредителното заседание на първа инстанция. Застъпва се, че първоинстанционният съд при преценката си в разпоредителното заседание относно най-важният за обсъждане на въпрос се ръководи от следното:

- дали констатираното нарушение е съществено, т.е. дали представлява основание за прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора в досъдебната фаза на процеса.
- дали нарушението е отстранимо, т.е. дали при връщане на делото на прокурора практически е възможно отстраняването на това процесуално нарушение, или връщането на делото е ненужно и процесуално неправомерно.
- дали нарушението е довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия, пострадалия или неговите наследници.

Застъпва се тезата, че отстранимо съществено процесуално нарушение би било и недостатък или порок при изготвяне на обвинителния акт – липсата на описание на всички съставомерни признаци от обективна и субективна страна на престъплението, обвинителния акт не отговаря на съдържанието посочено в чл. 246, ал. 2 от НПК или противоречи на Тълкувателно решение № 2/2002 г. на ОСНК на ВКС.

Изследвани са конкретните отстраними процесуални нарушения довели до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия. Без претенция за изчерпателност е направен опит за посочване на процесуалните нарушения посочени в чл. 249, ал. 4, т. 1 от НПК – обвиняемия да научи за какво престъпление е привлечен в това качество; да дава или да откаже да дава обяснения по обвинението; да участва в производството; да има защитник и да получи писмен или устен превод на разбираем за него език по чл. 55, ал. 4 от НПК, когато не владее български език. Застъпена е тезата, че процесуалното нарушение е съществено само тогава, когато е нарушило процесуални права на обвиняемия и е наложащо връщане на делото на прокурора, ако процесуалното нарушение не може да бъде отстранено в съдебната фаза на процеса. Поддържа се тезата, че в случай, че процесуалното нарушение може успешно да бъде преодоляно в централната фаза на наказателния процес и подсъдимият да бъде компесиран за допускането му, не е необходимо връщане на делото в предходния етап от разпоредителното заседание.

Направен е опит да бъдат анализирани отстранимите процесуални нарушения довели до ограничаване на процесуалните права на пострадалия или на неговите наследници. Поддържа се тезата, че процесуалните права на пострадалия или неговите наследници в наказателното производство се разгръщат в пълна степен в съдебната фаза на процеса, в която същият разполага с

възможностите да се конституира като акцесорна страна – граждански ищец и частен обвинител. Сочи се, че при нарушаване процесуалните права на пострадалия или неговите наследници в досъдебната фаза на процеса в повечето от хипотезите не представлява процесуално нарушение от съществените, които да налагат връщане на делото от разпоредително заседание на прокурора. Изложени са съображения, че тези процесуални нарушения могат успешно да бъдат санирани в съдебната фаза на процеса, в която пострадалият или неговите наследници да упражнят в пълна степен гарантираните им от закона процесуални права. В тази връзка е застъпена позицията, че разпоредбата на чл. 247г, ал. 3 от НПК е неprecизна, доколкото считам, че пострадалите следва да бъдат издирвани чрез всички процесуални способности за да бъдат редовно призовани и уведомени за разпоредителното заседание, с оглед гарантиране правото им да участват в съдебното производство. Застъпено е, че неправилно е да се даде ход на разпоредителното заседание от първия път, с позоваване на разпоредбата на чл. 247г, ал. 3 от НПК.

В точка четвърта са изследвани основанията за разглеждане на делото по реда на особените правила. Анализирани са случаите, в които съдът разглежда делото незабавно след провеждане на разпоредителното заседание по чл. 252, ал. 1 от НПК по реда на някоя от диференцираните процедури. Поддържана е тезата, че съдът служебно разполага с възможността след проведеното

разпоредително заседание да разпорежи провеждането на предварително изслушване на страните по реда на глава двадесет и седма от НПК. Застъпена е тезата, че при изразена воля на страните производството по делото да продължи по реда на съкратеното съдебно следствие, но без изрично искане за незабавно разглеждане на делото, съдът следва да насрочи делото да бъде разгледано в едномесечен срок от разпоредителното заседание. Разгледани са случаи, при които съдът е отказал конституирането на аксесорни страни в съдебното производство, като е поддържано, че отказът на съда следва да се стабилизира и тогава да се пристъпи към разглеждане на делото.

Поддържана е тезата, че при наличие на предпоставките за разглеждане на делото по реда на глава двадесет и осма от НПК, в разпоредително заседание, съдът следва да насрочи делото в едномесечен срок от разпоредителното заседание. Това е така, за да се гарантира възможността участниците в наказателния процес да направят искане за конституирането им като аксесорни страни.

Застъпено е становището, че за разглеждане на делото по реда на глава двадесет и девета от НПК незабавно след разпоредителното заседание е необходимо съгласието на всички конституирани в разпоредителното заседание страни.

В точка пета са разгледани случите в който се налага разглеждане на делото при закрити врати, привличането на резер-

вен съдия или съдебен заседател, назначаването на защитник, вещо лице, преводач или тълковник и извършването на съдебни следствени действия по делегация. Застъпена е тезата, че съдията – докладчик при насрочването на разпоредителното заседание може, а в някои случаи е необходимо да разпoredи разглеждане на делото при закрити врати от началото на разпоредителното заседание. Поддържа се, че резервният съдия или съдебен заседател предвид застъпеното, че принципа за неизменност на съдебния състав е приложим от началото на разпоредителното заседание, следва да присъства при разглеждането на делото от разпоредителното заседание. Разгледани са случаи, в които се налага назначаването на защитник, вещо лице, преводач или тълковник. Застъпено е, че следствените действия по делегация *de lege ferenda* следва да бъдат изключени от разпоредителното заседание, чрез законодателно изменение на сочената разпоредба.

В точка шеста е анализиран въпросът за обсъждане на взетите мерки за процесуална принуда в досъдебното производство. Изложени са доводи, че съдът разглеждащ делото като първа инстанция в разпоредително заседание следва да извърши преценка за необходимостта от изменение на взетите мерки за процесуална принуда в досъдебното производство.

В точка седем са обсъдени възможностите в разпоредително заседание за обсъждане на исканията за събиране на доказател-

ства. Поддържа се, че съдът разглеждащ делото като първа инстанция в разпоредително заседание има правомощия за допусне и разпорежи събирането на конкретно доказателство.

В точка осем от изложението са обсъдени процесуалните възможности за насрочване на съдебното заседание и лицата, които следва да се призоват за него. Посочено е, че редът, по който ще протече производството по делото е релевантен към насрочването на съдебното заседание и лицата, които следва да се призоват за него.

В точка девет от изследването са обсъдени възможните искания и произнасяния по тях за конституиране на страни в съдебното производство. В труда се поддържа, че първоинстанционният съд разглеждащ делото като първа инстанция в разпоредително заседание първо по време да се произнесе по исканията за конституиране на страни и след това да пристъпи към обсъждане на въпросите по чл. 248, ал. 1 от НПК. Изложени са аргументи и, че единствено в хипотезата при изначално наличие на материалните предпоставки за приложението на чл. 78а от НПК и глава двадесет и осма от НПК, и когато съдът е сезиран с обвинителен акт, трябва да се прояви процесуална прецизност и съдът да се произнесе по исканията за конституиране на страни след обсъждане на въпросите от разпоредителното заседание по чл. 248 от НПК.

В точка десет от дисертацията са изложени аргументи за същността на очевидната фактическа грешка и начините за нейното отстраняване. Поддържа се, че очевидната фактическа грешка представлява техническа грешка при изписването на букви, цифри, номер и др. Отстраняването ѝ може да стане както по процедурата по чл. 248а от НПК, така и устно преди започване на разпоредителното заседание. Дадени са отговори на важни практически въпроси, които имат значение за правилното приложение на сочената разпоредба. Изследвана е съдебна практика по въпроса за отстраняването на очевидната фактическа грешка.

ГЛАВА ТРЕТА

Глава трета е посветена на процесуалния ред, по които се провежда разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер и с цел формулиране на задълбочени констатации е направен опит за опровергаване на редица становища от доктрината. Разгледан е контролът осъществяван от въззивната инстанция върху проведеното разпоредително заседание.

В точка първа е обсъден процесуалният ред, по които се провежда откритото разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер от образуване на делото, определянето на съдия – докладчик, насрочване на разпоредителното заседа-

ние, провеждането и постановяване на крайния съдебен акт в разпоредително заседание. Разгледани са практически случаи, в които съществуват процесуални пречки за даване ход на разпоредителното заседание и основанията за отлагането му. Посочените са процесуалните мерки, които следва да бъдат предприети за обезпечаване разглеждането на разпоредителното заседание в разумен срок. Поддържа се тезата, че въпреки, че не е включен в предмета на въпросите в разпоредителното заседание, следва преди пристъпване към обсъждането им да се даде възможност на страните да направят искания за отвод на член от съдебния състав, съдебният състав, секретарят, прокурора, вещите лица, преводача и тълковника. Посочени са реквизитите на протоколното определение на съда от проведеното разпоредително заседание.

В точка втора е изследван контролът, който се осъществява от въззивната инстанция върху проведеното разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изложена е тезата, че винаги когато има спор в разпоредителното заседание касаещ основният за решаване въпрос – има ли допуснато на досъдебното производство отстранимо съществено процесуално нарушение, то постановеното от съда протоколно определение подлежи на контрол от въззивната инстанция. Съответно, в случаите предвидени в чл. 252, ал. 1 от НПК когато не е съществувал спор между страните в разпоредително заседание за

допуснати процесуални нарушения и съдът служебно не е констатирал такива и са били налице основания за разглеждане на делото по реда на някоя от диференцираните процедури с изрично искане на страните в този смисъл, съдът незабавно разглежда делото след проведеното разпоредително заседание.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

В глава четвърта са разгледани случаи, при които изначално е ограничено приложното поле на разпоредителното заседание и е предложена алтернатива за ползване на друга законодателна техника. Обоснована е възможността за предприемане на друг, различен законодателен подход. Обсъдена е приложимостта на диференцираните процедури след провеждане на разпоредителното заседание по НПК – по глава XXVII, XXVIII и XXIX от НПК.

В точка първа са посочени случаите, в които изначално е ограничено приложното поле на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. В точката е направен анализ на разпоредителното заседание и случаите, в които то не се провежда – при бързото производство (глава двадесет и четвърта от НПК), при освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, в случаите когато делото е внесено в съда от прокурора с предложение за освобождаване от наказателна отговорност и налагане на администра-

тивно наказание (глава двадесет и осма от НПК), и при решаване на делото със споразумение, внесено като такова в хода на досъдебното производство (глава двадесет и девета от НПК), и при наказателни дела от частен характер, образувани по частна тъжба на пострадалия. В тези случаи всички подготвителни действия се извършват от съдията- докладчик в закрито съдебно заседание. Поддържано е, че преценката за наличието или липсата на допуснати в хода на досъдебното производство съществени и отстраними процесуални нарушения, в бързото производство се осъществява в закрито съдебно заседание по реда на чл. 358, ал. 1, т. 3 от НПК, а в производството по освобождаване на обвиняемия от наказателна отговорност с налагане на административно наказание – по реда на чл. 377, ал. 1 от НПК, свързани обаче само с правата на обвиняемия. Изложени са съображения, че е необходимо законодателно изменение касаещо съблюдаване дали са нарушени процесуалните права на пострадалия или неговите наследници в бързото производство. Застъпено е становището, че преценката за наличието или липсата на допуснати в хода на досъдебното производство съществени и отстраними процесуални отношения, при разглеждане на делото по реда на глава двадесет и девета от НПК, в случаите когато делото е внесено в съда със споразумение, се извършва в открито съдебно заседание, по аргумент на разпоредбата на чл. 382, ал. 7 от НПК.

Точка втора е посветена на диференцираните процедури по НПК след провеждане на разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Разгледани са отделно провеждането на процедурите по глава двадесет и седма, двадесет и осма и двадесет и девета от НПК след провеждане на разпоредителното заседание. В дисертационният труд се поддържа становището, че при разглеждане на делото по реда на глава двадесет и седма от НПК първо по време съдът се произнася по исканията за конституиране на страни и едва след това пристъпва към разглеждане на делото по диференцираната процедура. Обосновано е становището, че при наличие на предпоставките за приложение на глава двадесет и осма от НПК в разпоредително заседание първо по ред съдът се произнася по исканията на страните за конституирането на страни, след което обсъжда въпросите по чл. 248 от НПК. Анализирани са случаи, за провеждане на производство по глава двадесет и девета от НПК след разпоредителното заседание.

IV. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

На основата на направените анализи на теоретични разработки в правната литература и съдебната практика по приложението на разпоредителното заседание, в дисертацията се правят *de lege ferenda* предложения за законодателни изменения в правната уредба.

Част от изложените виждания вероятно няма да бъдат приети за безспорни, но тогава целта на дисертацията да провокира дебат в научните общности ще бъде постигната.

Трудът е съобразен с действащото законодателство към април 2025 г.

Направено е цялостно изследване на историческото развитие на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Изследвана е същността на откритото разпоредително заседание във всички процесуални закони – ЗУС, НПК от 1952 г., НПК от 1974 г., и НПК от 2005 г. в първоначалната му редакция и след измененията през 2017 г.

Определянето на правната същност на откритото разпоредително заседание. След обстоен нормативен и практически анализ е изяснено понятието на разпоредителното заседание, неговите цели и задачи.

Направена е съпоставка между делата, в които се провежда разпоредително заседание и други сходни производства, в които не се провежда разпоредително заседание. Въз основа на

синтеза на съдебната практика и теоретичните разработки е направено *de lege feredna* направено предложение за законодателни изменения.

Изследвани са поотделно всеки един от въпросите, които се обсъждат в разпоредителното заседание, като са дадени предложения за възможни практически разрешения на някои от спорните моменти. В подробен вид е направен опит да се очертаят без претенция за изчерпателност отстранимите съществени процесуални нарушения допускани в досъдебното производство. Посочени са практически приложения според автора на възможно отстраняване на допуснати процесуални нарушения в досъдебното производство в централната фаза на процеса.

Анализирани са спецификите за конституиране на страните в разпоредителното заседание при наличие на предпоставките за разглеждане на делото по реда на някои от диференцираните процедури. Направени са практически предложения според автора за възможното разрешение на практически въпроси, свързани с времето на конституиране на страните в съдебната фаза на процеса.

При изследването е изяснена същността на очевидната фактическа грешка и е дадено възможно практическо предложение за отстраняването ѝ, като за тази цел е изследвана съдебна практика. Посочени са съществените особености на очевидната фак-

тическа грешка и разликите с допуснато съществено процесуално нарушение в досъдебната фаза на процеса.

При изследването е подробно изяснен редът, по който се провежда откритото разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Подробно са изяснени случаите, в които не следва да се дава ход на разпоредителното заседание, като е подложена на критика разпоредителната на чл. 247г, ал. 3 от НПК и са посочени възможни разрешения, подкрепени със съдебна практика. Изследвани са основанията за даване ход на разпоредителното заседание и отлагането му като са направени практически предложения за по-бързото разглеждане на наказателното производство, с оглед спазване на принципа за разглеждане на делата в разумен срок.

Анализиран е контролът, който се провежда върху проведеното разпоредително заседание от въззивната инстанция. Посочени са случаите, в който постановеният съдебен акт от разпоредителното заседание подлежи на съдебен контрол.

В отделна глава от дисертационният труд, като приносен момент може да се определи детайлно изследваните случаи, в които изначално е ограничено приложното поле на разпоредителното заседание – при бързото производство (глава двадесет и четвърта от НПК), при освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, в случаите когато делото е внесено в съда от прокурора с предложение за

освобождаване от наказателна отговорност и налагане на административно наказание (глава двадесет и осма от НПК), и при решаване на делото със споразумение, внесено като такова в хода на досъдебното производство (глава двадесет и девета от НПК), и при наказателни дела от частен характер, образувани по частна тъжба на пострадалия. Изследван е моментът, в който се извършва проверката за допуснато отстранимо съществено процесуално нарушение. Предложено е законодателно изменение на част от разпоредбите касаещи бързото производство.

Като приносен момент може да се определи според автора и изследването на провеждането на диференцираните процедури след провеждането на разпоредителното заседание на първа инстанция по дела от общ характер. Дадени са възможни практически разрешения на срещани проблеми в съдебната практика при провеждането на различните видове диференцирани процедури.

V. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

1. „Ограничаване на приложното поле на разпоредителното заседание по НПК“, УИ: Правото в XXI век, Предизвикателства и перспективи, том 2, ПУ „Паисий Хилендарски“, Пловдив, 2023 г., Сборник с доклади от международна научна конференция, проведена по случай 30 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет, 13 и 14 октомври 2022 г.
2. „Приложимост на диференцираните процедури по НПК след провеждане на разпоредителното заседание“, Сборник, XIII национална конференция на докторантите и младите учени и областта на правните науки, организирана от Института за държавата и правото при БАН от 30 юни до 02 юли 2023 г. в гр. София.
3. „Кои са съществените процесуални нарушения, налагащи прекратяването на съдебното производство и връщане на делото в хода на досъдебната фаза“, ПУ „Паисий Хилендарски“, STUDIA IURIS, бр. 1 / 2024 г., ISSN 2367-5314.
4. „Някои от процесуалните права на пострадалия или неговите наследници, които подлежат на обсъждане в разпоредително заседание на първа инстанция по дела от общ характер“, ПУ „Паисий Хилендарски“, STUDIA IURIS, бр 1/2025 г., ISSN 2367-5314.